

2. ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

- Παρότι, μετά το τέλος των Ναπολεόντειων πολέμων, οι δυνάμεις της συντήρησης «παλινόρθωσαν» το παλαιό καθεστώς, ανακτώντας τα προνόμιά τους, συγκρούονταν με αυτές τις προόδου, τις οποίες εξέφραζαν ο εθνικισμός, ο φιλελευθερισμός και ο ριζοσπαστισμός.
- Σε διάφορες χώρες της Ευρώπης και του κόσμου, όπου έφθασαν τα μηνύματα της Γαλλικής Επανάστασης, αναπτύχθηκαν ρωμαλέα εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα.

Εθνικά κινήματα: οι κινήσεις μεταξύ ανθρώπινων κοινοτήτων με κοινή γλώσσα ή και θρήσκευμα, με διακριτές παραδόσεις και ιστορία, με αντίληψη κοινής ταυτότητας μεταξύ των μελών τους, οι οποίες κοινότητες επιδίωκαν την ανεξαρτησία τους από την εξουσία άλλης διακριτής κοινότητας.

Τα εθνικά κινήματα αποσκοπούσαν στην προβολή και την επικράτηση ενός έθνους, μιας πολιτιστικής κοινότητας.

Φιλελεύθερα κινήματα: οι κινήσεις που προωθούσαν συνταγματικούς και κοινοβουλευτικούς θεσμούς για την εξασφάλιση των πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών.

Τα φιλελεύθερα κινήματα επιδίωκαν την κατοχύρωση των δικαιωμάτων ενός λαού, του λαού με την έννοια της πολιτικής κοινότητας, η οποία αποκτά πραγματική υπόσταση και έχει συγκεκριμένο ρόλο στο πλαίσιο ενός καταστατικού χάρτη, του Συντάγματος.

➤ Τα κυριότερα κινήματα και ο χαρακτήρας τους:

- *Αμερικανική Επανάσταση* (1776), με στοιχεία εθνικού, αλλά και φιλελεύθερου κινήματος.

- *Εθνικά κινήματα κατά των Ισπανών στη Λατινική Αμερική* (19ος αι).

Την ανεξαρτησία των χωρών της λατινικής Αμερικής κατοχύρωσε το 1823 ο πρόεδρος των ΗΠΑ, Μονρόε → **Δόγμα Μονρόε:** οι ΗΠΑ δεν πρόκειται να αποτελέσουν «ουρά» των ευρωπαϊκών δυνάμεων, αλλά θα ασκήσουν τη δική τους αυτόνομη εξωτερική πολιτική που θα εξυπηρετεί τα εθνικά τους συμφέροντα.

- *Εθνικό κίνημα των Γερμανών*, οι οποίοι αντέδρασαν όχι μόνο κατά της γαλλικής παρουσίας, αλλά και κατά των επαναστατικών ιδεών και του Διαφωτισμού. Ήταν η εποχή του κινήματος που ονομάστηκε **ρομαντισμός*** και που αμφισβήτησε τον ορθολογισμό. Ο στοχαστής *Χέρντερ* υποστήριξε ότι ο αυθεντικός πολιτισμός πηγάζει από τον απλό λαό, που έχει το δικό του πνεύμα (Volksgeist) κι ο πολιτισμός κάθε λαού έχει εθνικό χαρακτήρα.

- Η πρώτη σοβαρή πρόκληση κατά της νομιμότητας της παλινόρθωσης εκδηλώθηκε στην *Ισπανία* (1820). Η Βασιλική αντεπανάσταση το 1822 οδήγησε τη χώρα σε ακυβερνησία, με συνέπεια την επέμβαση γαλλικών στρατευμάτων για την προστασία της μοναρχίας με την έγκριση των μεγάλων δυνάμεων που συνεδρίαζαν στη Βερόνα.

- *Επανάσταση στην Πορτογαλία* (Αύγουστος του 1820).

-*Επανάσταση στον ιταλικό νότο* (Ιούλιος του 1820), με την υποστήριξη των **Καρμπονάρων**, ριζοσπαστών που προωθούσαν ριζικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις και αβασίλευτο πολίτευμα. Οι Καρμπονάροι στήριξαν και την επανάσταση στο Πεδεμόντιο** (Μάρτιος 1821), που κατεστάλη από αυστριακά στρατεύματα.

- Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία πρώτοι οι Έλληνες άκουσαν και δέχτηκαν τα ανατρεπτικά μηνύματα των Γάλλων και ανέπτυξαν ισχυρό εθνικό κίνημα που οδήγησε στην *Ελληνική Επανάσταση του 1821*.

- *Ρωσία*: ο Νικόλαος Α' αντέδρασε δυναμικά στην επανάσταση των **Δεκεμβριστών**, όπως ονομάστηκε η εξέγερση των αξιωματικών του στρατού, που εκδηλώθηκε το Δεκέμβριο του 1825- μετά το θάνατο του τσάρου Αλέξανδρου Α'- και την κατέστειλε.

* πνευματικό κίνημα του 18^{ου} αιώνα – 19^{ου} αιώνα, που προκρίνει την αξία του συναισθήματος έναντι της λογικής.

** περιοχή της Β. Ιταλίας, σημ. Πιεμόντε, με πρωτεύουσα το Τορίνο.

